

20.6.2006

Dnro 301/4/05

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Jari Pirjola

ULKOMAALAISVIRASTON MENETTELY KORKEIMMASTA HALLINTO-OIKEUDESTA PALAUTETUN KANSALAISSUUSASIAN KÄSITTELYSSÄ

1 KANTELU

Kantelija arvosteli asiamiehensä laatimassa kantelukirjoituksessa Ulkomaalaisviraston menettelyä korkeimmasta hallinto-oikeudesta palautetun kansalaisuusasian käsittelyssä. Korkein hallinto-oikeus kumosi 4.6.2004 antamallaan päätöksellä Helsingin hallinto-oikeuden ja Ulkomaalaisviraston kielteiset kantelijaa koskevat kansalaisuuspäätökset ja palautti asian Ulkomaalaisvirastolle uudelleen käsiteltäväksi. Ulkomaalaisvirasto ei kuitenkaan ollut kanteluajankohtana (27.1.2005) tehnyt kansalaisuuspäätöstä, vaikka korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisusta oli kulunut jo lähes 8 kuukautta.

3 RATKAISU

3.1 Saatu selvitys

Saadussa selvityksessä todetaan korkeimmasta hallinto-oikeudesta palautetun asian käsittelyn kestosta Ulkomaalaisvirastossa muun muassa seuraavaa:
"Kantelijan hakemus on tullut vireille vanhan kansalaisuuslain aikana. Kansalaisuushakemus on ollut palautuessaan korkeimmalta hallinto-oikeudelta edelleen vireillä sekä vailla lainvoimaa. Ulkomaalaisvirasto on kansalaisuuslain edellyttämällä tavalla tutkinut kansalaistamisen edellytykset sekä suorittanut edellytysten tutkimisen jälkeen sovellettavan lain valinnan kansalaisuuslain 54 §:n mukaisesti. Ulkomaalaisvirasto oli selvittänyt kantelijan kansalaistamisen edellytykset viimeksi vuonna 2001. Kansalaistamisen edellytysten on täytyttävä hakemuksen ratkaisuhetkellä. Tästä syystä tietoja on pitänyt päivittää hakemuksen tultua käsittelyyn uudelleen. Kantelijalta on pyydetty 6.8.2004 lisäselvitystä, joka on saapunut Ulkomaalaisvirastoon 27.8.2004.

Ulkomaalaisvirastolla on oikeus pyytää kansalaisuuslain 46 §:n 3 momentin mukaan lausunto sekä 48 §:n mukaisesti lisätietoja lainkohdassa mainituilta

viranomaisilta. Lisätietojen ja lausuntojen pyytäminen on tarpeen kansalaistamisedellytysten selvittämiseksi. Muut viranomaiset voivat pyytää tarvittaessa lisätietoja kansalaisuushakijasta myös asiakirjamuodossa. Toimitettujen täydennysten perusteella Ulkomaalaisvirasto on pyytänyt lisätietoja eri viranomaisilta liittyen kantelijan toimeentuloon ja asumisaikaan. Muiden viranomaisten antamat selvitykset ovat kestäneet tahoillaan ja niiden odottaminen on omalta osaltaan pitkittänyt jonkin verran kansalaisuuspäätöksen ratkaisua".

Saadun selvityksen mukaan kantelijalle myönnettiin Suomen kansalaisuus 10.2.2005.

3.2

Oikeusohjeita

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Valtiottomien henkilöiden oikeusasemaa koskevan YK:n yleissopimuksen (SopS 80/1968) mukaan sopimusvaltioiden on mahdollisuuksien mukaan helpotettava valtiottomien henkilöiden sopeutumista yhteiskuntaan ja heidän kansalaiseksi pääsyään. Erikoisesti on sopimusvaltion pyrittävä nopeuttamaan kansalaistamismenettelyä ja mahdollisuuksien mukaan alentamaan tällaisesta menettelystä aiheutuvia maksuja ja kustannuksia.

3.3

Kannanotto

Katson Ulkomaalaisviraston aiheettomasti viivytelleen korkeimmasta hallinto-oikeudesta palautetun kantelijan kansalaisuusasian käsittelyä. Korkein hallinto-oikeus kumosi Helsingin hallinto-oikeuden ja Ulkomaalaisviraston kansalaisuuspäätökset ja palautti asian Ulkomaalaisvirastolle uudelleen käsiteltäväksi. Palautetun asian uudelleen käsittely kesti Ulkomaalaisvirastossa noin kahdeksan kuukautta.

Perustelen kannanottoani seuraavasti.

Ulkomaalaisviraston mukaan asian käsittelyä viivytti muun muassa kansalaistamisen edellytysten tutkiminen. Ulkomaalaisvirasto kertoo pyytäneensä asiassa lisätietoja, jotka liittyivät Vuorisen toimeentuloon ja asumisaikaan.

Totean tältä osin, että Ulkomaalaisvirasto teki 1.10.2001 kantelijaa koskevan kielteisen kansalaisuuspäätöksen. Ulkomaalaisvirasto ei tuolloin myöntänyt kantelijalle kansalaisuutta, koska hän ei täyttänyt kunniallisuusedellytystä (dnro 862/710/98). Päätöksessä todetaan, että hakija täyttää ikää ja asumisaikaa

koskevat edellytykset. Toimeentulon osalta päätöksessä katsottiin, että toimeentulon edellytyksen täyttymistä ei ole tutkittu, koska hakija on asunut Suomessa pysyvästi vuodesta 1995 lähtien. Ulkomaalaisviraston päätöksen mukaan "noudatetun soveltamiskäytännön mukaan sitä, että hakija on avioliitossa Suomen kansalaisen kanssa ja avioliitto on kestänyt yli kaksi vuotta yli lain soveltamiskäytännön mukaisen Suomen kansalaisen puolisoilta edellytettävän kolmen vuoden ajan, voidaan pitää sellaisena erityisenä syynä, jonka nojalla toimeentuloa koskevasta edellytyksestä voidaan poiketa."

Ulkomaalaisvirasto totesi edelleen, että "hakija on esittänyt selvityksen suomen kielen taidosta".

Ulkomaalaisvirasto on näin ollen aikaisemmassa ratkaisussaan katsonut kantelijan täyttävän muun muassa asumisaikaa, toimeentuloa ja suomen kielen taitoa koskevat kansalaisuuden edellytyksenä olevat vaatimukset. Hakemus kuitenkin hylättiin, koska kantelija ei täyttänyt kunniallisuusedellytystä.

Korkein hallinto-oikeus katsoi omassa päätöksessään, että kantelija on esittänyt erityisiä syitä kunniallisuusedellytyksestä poikkeamiseen. Korkein hallinto-oikeus täten kumosi sen perusteen, jolla kantelijan kansalaisuushakemus alun perin hylättiin. Korkein hallinto-oikeus toteaa lisäksi, että kantelijalla on pysyvä oleskelulupa Suomeen, hänen perheensä jäsenet ovat Suomen kansalaisia ja että hän puhuu täydellistä suomen kieltä. Korkeimman hallinto-oikeuden mielestä kantelijan kansalaisuudettomuus aiheuttaa hankaluuksia hänen työtehtäviensä hoitamisessa.

Mielestäni kantelijan kansalaisuusasian käsittelyaika Ulkomaalaisvirastossa oli kohtuuttoman pitkä. Asian käsittelyn voidaan tästä syystä katsoa aiheettomasti viivästyneen, etenkin kun kantelija toimitti korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun jälkeen Ulkomaalaisviraston pyytämät lisäselvitykset Ulkomaalaisvirastoon 27.8.2004. Totean lisäksi yleisellä tasolla, että oikeusvaltiossa on lähtökohtana se, että hallintoviranomaisen on noudatettava tuomioistuinten lainvoimaisia päätöksiä. Hallintoviranomaisen omalla käsityksellä ei ole enää vaikutusta sen jälkeen, kun toimivaltainen tuomioistuin on ottanut asiaan kantaa.

Toimenpiteet

Kiinnitän Ulkomaalaisviraston huomiota siihen, että jokaisella on perustuslain 21 §:n mukaan oikeus saada asiansa käsiteltyä asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä. Kiinnitän Ulkomaalaisviraston huomiota vielä siihen, että YK:n valtiottomien henkilöiden oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen mukaan (32 artikla) "sopimusvaltioiden on mahdollisuuksien mukaan helpotettava valtiottoman henkilön sopeutumista yhteiskuntaan ja heidän kansalaiseksi pääsyään".

- - -